



ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

עקידת יצחק!?

עיון בפרשת השבוע על פי החת"ם סופר

בתורה שבעל פה ובנביאי השי"ת. והנה ישראל לא שמעו מהקב"ה שייצאו עתה ממצרים אלא מפי משה והיו מאמינים לו אך לא היו רשאים ליקח עצמות יוסף לפי שהם לא היו שומעים מהקב"ה והיו נגד קבלתם מפי אבותיהם ואבות אבותיהם שצריכים להיות ארבע מאות שנה בארץ לא להם, ולכן לא נטלו, שגם זה היו טעם של שבט אפרים שלא לקחו עצמות יוסף עמהם כשיצאו במקדש מפני שלא היו שומעים מהקב"ה שייצאו עכשיו אלא שהיה בדעתם לפי חשבונם שנשלם כעת הקץ [כדאיתא שם ברש"י] ולפיכך היו יוצאים ממצרים מצד סברתם אבל לא היו רשאים ליקח את עצמות יוסף, כי ליצאת יכלו להשען על סברתם אבל לקחת עצמות יוסף לא הורשו את עצמם עד שידעו בבירור שהגיע קץ השיעבוד ובה הגאולה לצאת, אבל משה שמע מהקב"ה היה יכול ליקח את עצמות יוסף - הנה מזה היה מוכח שהיו ישראל מאמינים בקבלת אבותיהם. והשתא מובן תשובת הקב"ה שהיה השר של מצרים טען מה נשתנה אלו מאלו, והשיב לו הקב"ה כדאי האמונה שהמה מאמינים.

5. שם משמואל מועדים

ובטח זכור תזכור מה שכבר שמעת ממני הרבה פעמים, שעיקר היהדות להיות האדם בטל לדעת התורה וחכמי' ואפילו שיאמרו לך על שמאל שהוא ימין, וזה שאדם מבטל דעתו לדעת התורה וכופ אונן לשמוע לדברי חכמים, הוא שוה יותר מהכל. ועל כן אין לך להצטער אם לא תצום ביוהכ"פ, כי במה שתשמע לדעת חכמי התורה שציוו שלא לצום, אם הרופא ציוה שלא לצום, הוא שוה יותר מעיקר הצום. וכן בענין התפילה. ידוע שהש"ץ מוציא הנך דאניסי ואפילו עם שבשדות, וחשוב כמו שמתפללים בעצמם. ואם כן, אם יצוה עליך הד"ר שלא תתפלל ואתה אנוס בדבר הש"ץ מוציאך. ולא דוקא הש"ץ דעריך אלא אפילו הש"ץ דסוף העולם. וא"כ בזה יפה כח היוצא ע"י הש"ץ, כי אי אפשר דליכא חד בסוף העולם היודע להתפלל יותר מש"ץ דעריך והוא הוא המוציאך:

ובכן אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך. וידוע שפסוק זה הוא בת קול בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית [עי' במדב"ר פי"ז סוסי"ב]:

במורה [ג' מ"ז] טעמים להשקט לב ההדיוטים, מ"מ בסוף הלי' מעילה כתב שהוא חק וסוד שלא נגלה לנו, ומ"מ האבות שבנו מזבחות ידעו וכמ"ש רמב"ן פ' ויקרא [א' ט'], והם ידעו והשכילו שאי אפשר בשום אופן בעולם כלל וכלל שירצה הי"ת בקרבן האדם, שאילו לא (היה) השכילו כן, כבר היה אברהם מקריב ישמעאל בנו או אפילו יצחק, אלא שזה אי אפשר בשום אופן בעולם.

והנה כשאמר לו הקב"ה קח נא את בנך את יחידך והעלהו לי לעולה, א"כ ע"כ יאמר שטעה בהשכלתו, ומכיון שטעה אפשר כי הכל טעות במה שהתקוטט עם אנשי דורו על האמונה, ולא יעלה על הדעת שמא אמר הקב"ה רק העלהו ולא להקריבו, אין דרכו של הקב"ה חלילה לדבר בלשון שיטעה בו הנביא, ואברהם הבין שלשון העלהו לעולה הוא לשון עולה ממש שהוא כליל לה, ומ"מ בתום לבבו לא הרחרר כלל אע"פ שהיה חוץ להיקש הסוד שהבין מן הקרבנות. ואין מן התימה על אברהם ששמע מן הקב"ה עצמו, אבל מהתימה על יצחק שקיבל מאברהם מה שהוא נגד השכלתו ואי אפשר לשמוע כלל, מ"מ לא הרחרר גם אחרי דברי חכמים ושמע ופשט צווארו.

4. חת"ם תורת משה בשלח

ויבקעו המים. איתא במדרש [ילקוט תהלים רמז תתע"ג] הים ראה וינס [תהלים קי"ד ג'] מה ראה ארונו של יוסף ראה. נל"פ דאי' במדרש [כ"א ז'] שהשר של מצרים היה טען מה נשתנה אלו מאלו אמר הקב"ה כדאי האמונה שהיו מאמינים בהקב"ה שינעלו. הנה לכאורה יל"ד למה לא היה נוטל שבט אפרים את עצמות יוסף שהם בני בניו שהם היו יצאו ממצרים שלושים שנים קודם הקץ כדאיתא בגמ' סנהדרין [צב ע"ב, וראה החשבון ברש"י שם], וגם קשה למה עסקו כל ישראל בביוז ולא היו נוטלים את עצמות יוסף עמהם אלא משה נטל הלא השבע השביע את בני' והעליתם את עצמותי מזה אתכם.

וי"ל כי כבר כתבנו בפרשת עקדה שהיה חידוש גדול אשר יצחק היה מאמין ורוצה להעקד, בשלמא אברהם שרצה לשוחטו, הוא שמע מהקב"ה שיעלהו לעולה, אבל יצחק לא שמע אלא מאברהם ואפ"ה היה מאמין יען שאברהם היה נביא כדכ' [בראשית כ' ז'] כי נביא הוא, ומזה מוכח שהיה מאמין

1. חת"ם תורת משה וירא

ויעקד את יצחק בנו. י"ל שגדול כחו של יצחק בזה יותר מאברהם, כי אברהם הי' בעצמו נביא ושמע מפי הקב"ה, אבל יצחק מסר נפשו והאמין לאביו, יען כי הי' מוחזק כבר לנביא הי' ולכן שמע אפי' לעבור על ד"ת להשחט לפני הי', ונמצא כמו שאברהם אבינו ע"ה חיזק אמונת תורה שבכתב, כן חיזק יצחק אבינו אמונת תורה שבע"פ לבלתי להרהר על דברי נביאים וחכמים, וזה קול שופר שאנו תוקעים מן האיל. ולכן גם במה שאנו מבטלין מ"ע של שופר כשחל ר"ה בשבת בשביל גזירת חכמים ואנו מקבלים את תקנתם, ראוי לנו שיעלה זכרונו לטובה כמו בשופר עצמו, ויש להאריך בזה.

2. חת"ם תורת משה וירא

א"נ ע"ד כמ"ש במקום אחר, כי נסיונו של אברהם אינו מעורר אלא זכות תורה שבכתב כי מסר לבנו כל מה שציוה אותו הקב"ה בעצמו פא"פ, אך מסירת נפש יצחק לשמוע אל אביו ולהאמינו כי כן ציוה לו הקב"ה, היינו מסירת נפש על תורה שבע"פ, מזה אוכלים ישראל בעוה"ז, דלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על תושבע"פ כדאיתא פ' הניזקין [גיטין ס' ע"ב], נמצא אי נשחט ויצאו ישראל מזרע אחר, לא היינו בנים מאב שמסר נפשו על תורה שבע"פ, נמצא כיון שנגאל יצחק נגאלו כל ישראל.

3. חת"ם ליקוטים וירא

קח נא את בנך את יחידך וגו'. הנה אברהם שמע מפי הי' ויצחק האמין לאברהם הואיל והיה מוחזק [כסנהדרין פ"ט ע"ב], ורגיל אני לומר משו"ה אמרינן ועקדת יצחק לזרעו תזכור ולא אמרינן עקידה שעקד אברהם כמו שאמר בתחלת הברכה שם. אך אאע"ה האמין תורה שבכתב, היינו מה ששמע מהקב"ה עצמו, אבל יצחק מסר נפשו על מצות חכמים, ויש להאריך ולהסביר הנסיון הגדול הלו, הנה אאע"ה וגם יצחק בנו חכמים גדולים היו, ויצחק לא ידע מאברהם אלא מעצמו השכיל כל מה שהשכיל אברהם מעצמו, וכן יעקב, והיינו דפירש"י [ויקרא כ"ז מ"ב] וזכרתי את בריתי יעקב, כל אחר כדאי לעצמו ולא צריך לאביו, והנה האנשים האלה השכילו ענין וסוד הקרבנות שהיו בונין מזבחות והקריבו קרבנות וידעו עד היכן הדבר מגיע ומה שאפשר להשכיל בו, כי אעפ"י שנתן הרמב"ם